

Asia: VN/10321/2021

Lausuntopyyntö ehdotuksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi Helmi-elinympäristöohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen metsäkeskus on osallistunut Helmi-elinympäristöohjelman valmisteluun ohjelman työryhmissä ja ohjausryhmässä. Metsäkeskus pitää hyvänä perusteellista ja asiantuntijuuteen perustunutta valmistelutyötä. Helmi-elinympäristöohjelman toteutuksessa tullaan hyödyntämään paljon olemassa olevaa metsä- ja luontotietoa, mutta sillä tulee olla myös merkittävä rooli luontotiedon tuottajana. Yksittäisten toimenpiteiden suunnittelussa tulee huomioida myös luontotietojen todentaminen ja seuranta. Ohjelman luonnoksessa on vielä toimeenpanovaiheessa tarkennettavia yksityiskohtia. Esimerkiksi yksityismaiden soiden ennallistamisen kohdentaminen vaatii kriteeristön sekä vaikutusten arvioinnin biodiversiteettihyötyjen ja vesistö- sekä ilmastovaikutusten osalta.

Helmi-elinympäristöohjelman asettamispäätöksessä ohjelmalle on asetettu moniulotteiset tavoitteet. Elinympäristöjen suojelun ja ekologisen tilan parantamisen lisäksi tavoitteena on ekosysteemipalvelujen ja hiilensidonnallisuuden edistäminen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi. Tavoitteet ovat osin samanaikaisesti vaikeasti tavoitettavia. Monimuotoisuuden turvaamisesta ja luonnonhoidosta saatavat hyödyt tulee punnita tarkkaan, jotta voidaan hyväksyä mahdolliset negatiiviset ilmastovaikutukset esimerkiksi soiden ennallistamisesta. Metsäkeskus pitää hyvänä, että ohjelmaan lisättiin arviointi ja siten mahdollisuus tarkistaa toimeenpanoa myös kesken ohjelmakauden.

Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpano vaatii mukaan myös yksityiset maanomistajat. Siksi ohjelman valmistelussa koko ajan vahvasti esillä ollut periaate vapaaehtoisuudesta ja kannustavuudesta tulee olemaan aivan keskeinen tekijä ohjelman onnistumisen kannalta. Kokemuksen mukaan yksityismetsänomistuksen ikä- ja kiinteistörakenne voi hankaloittaa vaikuttavien ekologisten kokonaisuuksien muodostamista ja muille metsänomistajille mahdollisesti aiheutuviin metsätaloudellisiin haittoihin, kuten vettymisiin, tulee olla käytettävissä korvausmekanismit. Se lisää ohjelman vaikutusten hyväksyttävyyttä.

Suomen metsäkeskus pitää tärkeänä, että ohjelman laadinnassa ja toteutuksessa noudatetaan kokonaiskestävyyden periaatetta. Kaikilla toimenpiteillä on ekologisten vaikutusten lisäksi taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia, jotka on huomioitava. Helmi-elinympäristöohjelmaa on arvioitava myös kokonaisuutena kokonaiskestävyyden näkökulmasta.

Suurimpana epävarmuustekijä ja puutteena Helmi-elinympäristöohjelmassa Metsäkeskus pitää resursointia. Metsällisten elinympäristöjen toimenpiteissä Suomen metsäkeskuksella on keskeinen rooli. Metsäkeskukselle ei ole osoitettu lainkaan resursseja ohjelman toteutukseen, vaikka sen vahva osallistuminen ohjelman toteutukseen on aivan olennaista ohjelman onnistumisen kannalta. Aiemmin todetun mukaisesti Helmi-elinympäristöohjelman tuloksellinen toimeenpano yksityisten maanomistajien kanssa perustuu kannustavuuteen ja luottamukseen, mikä vaatii paljon alueellista henkilökohtaista työtä. Tästä Metsäkeskuksessa on saatu paljon kokemusta Metso-ohjelman toteutuksessa.

Toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen vaaditaan valtionhallinnon organisaatioiden lisäksi yksityisiä palveluntuottajia. Ohjelmaan on kirjattu yhtenä toimenpiteenä koulutushanke, millä on tarkoitus lisätä elinympäristöjen hoidon osaamista. Koulutushankkeessa on huomioitava osaamistarve niin suunnittelussa kuin toteutuksessa. Toimijoita on saatava eri puolille Suomea, joten koulutushanke kannattaa toteuttaa yhtenäisenä, mutta useana pienempänä koulutuksena. Onnistuessaan koulutuksella lisätään pitkäaikaisesti ja laajavaikutteisesti luonnonhoidon osaamiskapasiteettia. Palveluyrityksille koulutus on mahdollisuus laajentaa ja monipuolistaa yritysten toimintaa. Maaseutualueiden näkökulmasta osaamisvaltaisten yritysten kasvu ja sijoittuminen alueille on kannatettavaa.

Avoin paikkatieto ja aktiivinen viestintä kaikille ohjelman toteuttajille ja maanomistajille ovat tärkeässä roolissa Helmi- elinympäristöohjelman toteutuksessa. Jo suunnitteluvaiheessa käytössä oleva laaja sekä ajantasainen tieto sekä avoin tiedotus toimenpiteiden kohdentumisesta lisää vaikuttavaa toteutusta. Avoimuus on myös hyväksyttävyyden tae.

Maanomistajille Helmi-elinympäristöohjelma on mahdollisuus toteuttaa laajemmin ja suunnitellusti erilaisia luonnonhoidon toimenpiteitä. Tuloksellisinta se on, mikäli eri tavoitteita ei aseteta vastakkain, vaan kestävyyden eri osa-alueet ja maanomistajan näkökulmat huomioidaan ohjelman toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Ari Eini

johtaja

Suomen metsäkeskus

Eini Ari
Suomen metsäkeskus

Riihikoski Saara
Suomen metsäkeskus